

DOBRY SAMORZĄD wg RPO

II INDEKS PROBLEMÓW

Na podstawie skarg i wniosków napływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, opracowujemy **Indeksy** najważniejszych problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy gmin, powiatów i województw. Ich rozwiązywanie powinno stać się priorytetem dla lokalnych władz, a nadchodzące wybory samorządowe stwarzają dogodną okazję do przeprowadzenia dyskusji na ten temat. Pytania zawarte zarówno w pierwszym, jak i w drugim **Indeksie Problemów** mogą być pomocne obywatelom, którzy podczas spotkań z kandydatami na radnych, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast mogą dokonać rzeczowej weryfikacji ich programów.

Pytania i problemy, na które warto zwrócić uwagę przy okazji spotkań z kandydatami do władz samorządowych:

- Czy budynki użyteczności publicznej oraz publiczny transport są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami? Kiedy planowane jest zlikwidowanie istniejących barier?

Zgodnie z obowiązującym prawem budynki użyteczności publicznej powinny być dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności tych poruszających się na wózkach inwalidzkich. Niestety, w wielu miejscach wciąż brakuje odpowiednich rozwiązań architektonicznych i transportowych, które umożliwiłyby swobodny dostęp do instytucji publicznych wszystkim obywatelom.

- W jaki sposób wspierani są młodzi rodzice? Czy na terenie jednostki samorządowej dostępna jest wystarczająca liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach?

Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej jest dziś jednym z kluczowych wyzwań dla Polski. Zadanie to musi być realizowane zarówno na szczeblu krajowym, jak i samorządowym. Jednym z jego elementów powinno być umożliwienie młodym rodzicom łączenia pracy zawodowej z życiem rodzinnym. Dlatego tak ważne jest zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc w żłobkach i przedszkolach publicznych, czy też wspieranie rozwoju różnorodnych form opieki nad dziećmi.

- Czy istnieją w Twoim rejonie, lub są planowane, punkty bezpłatnej pomocy prawnej?

Rzecznik Praw Obywatelskich od dawna zwraca uwagę, na brak dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej. Problem ten dotyczy przede wszystkim najuboższych obywateli, których często nie stać na skorzystanie z komercyjnej oferty porad. Samorządy znajdują się najbliżej obywatela, dlatego ich zaangażowanie wydaje się być w tej sprawie absolutnie niezbędne.

- Jak wspierana jest aktywność osób starszych? Czy istnieją, lub są planowane, Uniwersytety Trzeciego Wieku? Czy powstają programy zachęcające seniorów do korzystania z ośrodków kultury, sportu i rekreacji?

W naszym społeczeństwie coraz większą grupę stanowią osoby starsze. Władze samorządowe powinny wychodzić naprzeciw ich potrzebom i oczekiwaniom. W tym celu należy umożliwić osobom starszym łatwiejszy dostęp np. do instytucji kultury, poprzez system odpowiednich ulg w opłatach, czy organizowanie różnorodnych warsztatów i form edukacji.

- Czy sprawnie działa lokalny system odbioru odpadów?

W związku z nowymi regulacjami dotyczącymi segregacji odpadów w wielu samorządach doszło do sytuacji konfliktowych, jak również do zaniedbań czy szkodliwych rozwiązań. Przedstawiciele władz lokalnych mają obowiązek reagować na wszelkie nieprawidłowości pojawiające się w tym obszarze i skutecznie nadzorować odbiór odpadów przez właściwe podmioty.

- Jak wygląda na terenie gminy realizacja programu „edukacji włączającej” dzieci z niepełnosprawnościami?

Niepełnosprawność nie może być przeszkodą, która uniemożliwia dzieciom integrację z rówieśnikami. Dlatego władze samorządowe powinny dążyć do tego, aby jak najwięcej młodych obywateli pomimo posiadanej niepełnosprawności uczęszczało do szkół publicznych i tam ewentualnie było wspieranych w nauce, a nie edukowanych wyłącznie w ramach placówek specjalnych.

- Czy samorząd współpracuje z organizacjami pozarządowymi i wspiera ich działalność? Jak realizowany jest program na rzecz równego traktowania i walki z dyskryminacją?

Samorzady powinny podejmować działania mające na celu budowanie postaw obywatelskich i zarazem ograniczania zachowań o charakterze dyskryminacyjnym, prowadzących do gorszego traktowania grup mniejszościowych. Niezwykle ważne w tym zakresie mogą być doświadczenia wielu organizacji pozarządowych, z którymi lokalne władze powinny współpracować.

- Czy w Państwa jednostce samorządu terytorialnego istnieje budżet obywatelski (partycypacyjny)?

Mieszkańcy muszą pamiętać, że ich wpływ na tworzenie polityki lokalnej nie ogranicza się wyłącznie do udziału w wyborach samorządowych. Powinni domagać się od przedstawicieli władz tworzenia tzw. budżetu partycypacyjnego, w ramach którego będą mogli zgłaszać własne projekty i inicjatywy np. stworzenie placu zabaw, parku, siłowni, klubu dyskusyjnego itp.

- Czy istnieją mieszkania chronione dla osób wymagających opieki?

Władze samorządowe mogą wprowadzać alternatywy dla Domów Pomocy Społecznej. Taką formą są m.in. mieszkania chronione. Zapewniają one zdecydowanie większy komfort swoim mieszkańcom, nie narażają ich np. na sytuacje, w których dochodzi do naruszenia godności. Warto również podkreślić, że w perspektywie długofalowej jest to forma mniej kosztowna od dużych, zinstytucjonalizowanych domów opieki i pozwala na integrację ze społecznością lokalną.

- W jaki sposób władze samorządowe współdziałają z mieszkańcami przy podejmowaniu decyzji o nowych inwestycjach? Czy istnieje plan zagospodarowanie przestrzennego?

Decydując o powstaniu nowych inwestycji lokalne władze szczególną uwagę powinny poświęcać opiniom mieszkańców. Konieczne jest nie tylko informowanie o planowanych przedsięwzięciach, ale także zapewnienie efektywnego przeprowadzenia konsultacji społecznych. Pojawiające się w nich wnioski i wątpliwości obywateli nie mogą być marginalizowane. Ponadto, podejmując decyzje dotyczące zagospodarowania przestrzennego, władze powinny brać pod uwagę również konieczność ochrony środowiska naturalnego.

- Jak w gminie rozwiązywany jest problem dostępu do Internetu? Czy strony internetowe instytucji samorządowych są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami?

Coraz częściej załatwienie wielu spraw urzędowych możliwe jest jedynie za pomocą Internetu m.in. w przypadku przyjęć do szkół, przedszkoli itp. W tej sytuacji za konieczność należy uznać walkę z wykluczeniem cyfrowym. Samorządy mogą udostępniać mieszkańcom sprzęt komputerowy, ale przede wszystkim organizować szkolenia i warsztaty, które umożliwią obywatelom poruszanie się w wirtualnym świecie. Nie można również zapominać o potrzebach osób z niepełnosprawnościami, dlatego tak ważne jest dostosowywanie stron internetowych instytucji publicznych, w tym samorządowych, do ich potrzeb.

- Czy istnieją rady młodzieżowe?

W wielu badaniach opinii publicznej stwierdza się, że młodzi ludzie nie są zainteresowani tym, co dzieje się w kraju, nie interesują się polityką i niechętnie angażują się w oddolne inicjatywy. Jest to tym bardziej niepokojące, że przecież za kilka lat to oni będą decydować o najważniejszych sprawach i to zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym. Zatem już teraz należy zachęcać uczniów do większej aktywności społecznej i obywatelskiej. Można to robić m.in. tworząc rady młodzieżowe, w ramach których młodzi ludzie mogliby przedstawiać swoje opinie, pomysły i projekty, a jednocześnie uczyliby się w praktyce zasad funkcjonowania instytucji publicznych.

- Jak realizowane jest prawo dostępu do informacji publicznej? Czy sprawy mieszkańców są załatwiane terminowo?

Obowiązek udostępniania informacji publicznej spoczywa również na samorządach. Ważne jest, aby wywiązywały się z niego w sposób rzetelny, a zarazem przyjazny dla obywatela. Tylko jawne i przejrzyste zasady działania lokalnej władzy zapewniają mieszkańcom możliwość jej kontroli. Ponadto ważne jest, aby wszystkie sprawy, z którymi zgłosi się obywatel, były rozpatrywane nie tylko w sposób fachowy, ale również w określonym terminie.